

Zelfevaluatie Wmo-raden

Trudi Nederland
Diane Bulsink
Rob Lammerts

September 2009

Inhoud

1.	Inleiding	5
2.	Deelname Wmo-adviesraden	7
3.	Oprichting adviesraden	9
4.	Doelgroepen	11
5.	Status van de adviesraad	13
6.	Inhoud van het advieswerk	15
7.	Beoordelingen door adviesraden	18
8.	Relatie met doelgroepen Wmo	25
9.	Ondersteuning	27
10.	Politieke prioriteiten	31
11.	Samenvattende conclusies	33
	Bijlage: Overzicht gemeenten	37

1. *Inleiding*

Aan het eind van het jaar 2007 heeft het Verwey-Jonker Instituut, in opdracht van Zorgbelang Nederland en het Landelijk Platform GGz het instrument Zelfevaluatie Wmo-adviesraden ontwikkeld. Het is een onderdeel van de stimuleringsprogramma's Lokaal Centraal en Lokale Versterking GGz. Het houden van zelfevaluaties door Wmo-adviesraden heeft twee doelen:

1. Door te evalueren reflecteren de leden van de Wmo-raad¹ op de stand van zaken van hun advieswerk. Het helpt ze bij het trekken van conclusies over hun eigen functioneren en bij het formuleren van verbeterpunten.
2. Na verwerking van de gegevens uit de zelfevaluaties is er een landelijk overzicht, vanuit het perspectief van de leden van de Wmo-raden.

In mei 2008 is het tussenoverzicht van de resultaten uit de zelfevaluaties van Wmo-raden verschenen: *Zelfevaluatie Wmo-raden. Tussenoverzicht november 2007-april 2008*. Dit tussenoverzicht is gebaseerd op gegevens van 82 Wmo-raden. De voorliggende rapportage borduurt hierop voort. Hierin zijn de gegevens van de 82 Wmo-raden aangevuld met gegevens van nog eens 40 Wmo-raden. In totaal bevat deze rapportage daarmee de resultaten van de zelfevaluaties van 122 Wmo-raden. De evaluaties zijn gehouden vanaf de laatste twee maanden van het jaar 2007 tot en met december 2008.

¹ Voor het begrip Wmo-raad zijn diverse andere namen in omloop. In deze rapportage gebruiken wij ook de term adviesraad en adviesorgaan.

De aanvulling van de tussenrapportage met de gegevens van de 40 Wmo-raden leidt op een enkele uitzondering na verhoudingsgewijs niet tot significante verschuivingen in de uitkomsten. Waar dit wel het geval is vermelden we dit nadrukkelijk.

2. *Deelname Wmo-adviesraden*

Tot en met december 2008 hebben 122 Wmo-adviesraden de vragenlijst 'Zelfevaluatie Wmo-adviesraden' ingevuld. De verdeling van het aantal Wmo-adviesraden per provincie (zie bijlage 1 voor het overzicht van de gemeenten) ziet er als volgt uit:

Provincie

	<i>Aantal</i>	<i>%</i>
Drenthe	10	8
Flevoland	3	2
Friesland	8	7
Gelderland	4	3
Groningen	9	7
Limburg	8	7
Noord-Brabant	20	16
Noord-Holland	22	18
Overijssel	2	2
Utrecht	13	11
Zeeland	3	2
Zuid-Holland	17	14
Amsterdam	3	2
<i>Totaal</i>	122	100

De 40 aanvullende Wmo-raden (in het vervolg: kortweg de 40 Wmo-raden) zijn gevestigd in bijna alle provincies, met uitzondering van Utrecht, Zeeland en Amsterdam. Het merendeel van deze Wmo-raden is gevestigd in de provincies Noord- en Zuid-Holland, met ieder 12 aanvullende Wmo-raden. In de overige provincies varieert dit aantal tussen 1 en 4 Wmo-raden.

3. Oprichting adviesraden

Een groot aantal adviesraden (45%) is begonnen in 2007. 16% is vóór 2006 begonnen (periode 2005), in het jaar 2006 is 34% van de adviesraden gestart en 4% is in 2008 met hun werk begonnen. Het initiatief tot het oprichten van de adviesraad is bij 62% van de adviesraden genomen door de desbetreffende gemeente. Dit aandeel is iets groter dan het aandeel dat gerapporteerd is in de tussenrapportage. Mogelijk vloeit dit voort uit het gegeven dat de 40 Wmo-raden bijna allemaal gevestigd zijn in kleinere gemeenten (tot 60.000 inwoners) met een betrekkelijk lage organisatiegraad van cliënten. Bij een op de vijf kwam het initiatief vanuit een of meerdere cliënten-/patiëntenorganisaties zelf, bij een op de tien was het een gezamenlijk initiatief (de gemeente samen met cliënten-/patiëntenorganisaties). In de categorie 'anders' (7%) zitten particulieren, het stadsdeel, een uitvoerder van het loket en een Wmo-platform.

4. Doelgroepen

De doelgroepen die het best vertegenwoordigd zijn in de Wmo-adviesraden zijn ouderen (96%) en mensen met een lichamelijke beperking (90%). Ook mantelzorgers zijn in de adviesraden goed vertegenwoordigd, evenals chronisch zieken en vrijwilligers (zie onderstaande tabel). De dak- en thuislozen en verslaafden zijn van de in de Wmo-raden deelnemende doelgroepen minder goed vertegenwoordigd (17%). Binnen de categorie 'anders' worden vooral cliëntenraden woon-/zorginstellingen, huurdersverenigingen, vakbonden, vrouwenorganisaties en vluchtelingenwerk genoemd.

Doelgroepen die vertegenwoordigd zijn in de adviesraad

meerdere antwoorden mogelijk

	<i>Aantal</i>	<i>%</i>
<i>Ouderen</i>	117	96
<i>Mensen met een lichamelijke beperking</i>	110	90
<i>Mantelzorgers</i>	103	84
<i>Chronisch zieken</i>	91	75
<i>Vrijwilligers</i>	90	74
<i>Ggz-cliënten</i>	82	67
<i>Mensen met een verstandelijke beperking en hun vertegenwoordigers</i>	80	66
<i>Uitkeringsgerechtigde</i>	66	54
<i>Levensbeschouwelijke organisatie</i>	63	52
<i>Mensen met een zintuiglijke beperking</i>	55	45
<i>Individuele burgers</i>	50	41
<i>Jeugd</i>	42	34
<i>Buurt- en wijkraden</i>	39	32
<i>Allochtonen</i>	32	26
<i>Verslaafden</i>	30	25
<i>Dak- en thuislozen</i>	21	17
<i>Anders, namelijk</i>	43	35

Bijna acht van de tien Wmo-raden mist nog vertegenwoordigers van belangrijke doelgroepen. Hierbij noemen de respondenten vooral de doelgroepen jongeren en allochtonen, en ook: buurt- en wijkraden, mensen met een verstandelijke beperking, ggz-cliënten, uitkerings-gerechtigden, verslaafden en mantelzorgers.

Negen van de tien adviesraden nemen zelf initiatieven voor het leggen van contacten met diverse achterbannen. Bij de toelichting geven de raden redenen als: 'Daar doen we het voor', 'de achterban is ervaringsdeskundig', 'de gemeente doet dat niet' en 'nodig om witte vlekken te traceren'. Ook vermelden een aantal adviesraden de methoden van contactlegging, zoals voorlichtings-bijeenkomsten, gebruikerspanels, jaarlijkse bijeenkomsten en toezenden van nieuwsbrieven. De overige 10% van de adviesraden zegt geen initiatieven te nemen om contact met de achterban te leggen. In de toelichting staat daarvoor als verklaring dat daar pas net mee is begonnen (te kort tijd), en enkelen zeggen dat dit door de individuele leden wordt gedaan, door de participerende ouderenbonden, of dat het een taak is voor de gemeente.

5. *Status van de adviesraad*

Bij de vraag naar de status van de Wmo-raad waren meerdere antwoorden mogelijk. Van alle adviesorganen heeft 55%, formele bevoegdheden. 43% van de adviesraden heeft (ook) een huishoudelijk reglement en bij 44% is de adviesraad (ook) officieel door de gemeenteraad ingesteld bij verordening. Bij 39% is de adviesraad (ook) door het college van burgemeester en wethouders ingesteld bij reglement (zie tabel in bijlage 2). De categorie 'anders' is (ook) door 31% van de adviesraden aangekruist. Het vaakst wordt hierbij vermeld dat de adviesraad een stichting is en in mindere mate dat de adviesraad nog geen formele status heeft. Veel genoemd wordt ook het hebben van een convenant met de gemeente.

Ook is gevraagd over welke onderwerpen er schriftelijke afspraken zijn vastgelegd.

Er zijn schriftelijke afspraken gemaakt over: (N=122)

meerdere antwoorden mogelijk

	<i>Aantal</i>	<i>%</i>
<i>Aan wie het adviesorgaan adviseert</i>	105	86
<i>De samenstelling van het adviesorgaan</i>	95	78
<i>Het budget van het adviesorgaan</i>	89	73
<i>De onderwerpen waarover het adviesorgaan adviseert</i>	84	69
<i>Het vergoeden van de onkosten van het advieswerk</i>	82	67
<i>Hoe vaak het adviesorgaan overlegt met de wethouder</i>	73	60
<i>Hoe informatievoorziening aan adviesorgaan plaatsvindt</i>	73	60
<i>Een onafhankelijke voorzitter</i>	72	59
<i>De openbaarheid van de adviezen</i>	66	54
<i>Aantal overleg adviesorgaan met beleidsambtenaar Wmo</i>	65	53
<i>Procedure verloop van adviseren (termijn, reactie, advies)</i>	63	52
<i>Een aanwezigheidsvergoeding voor de leden</i>	63	52
<i>Anders, namelijk</i>	26	21

Bij het overgrote deel (86%) van de adviesraden zijn er schriftelijke afspraken gemaakt over aan wie de adviesraad adviseert. Over de overige onderwerpen (zie tabel) bestaan er bij zeker meer dan de helft van de adviesraden, ook schriftelijke afspraken.

Ongeveer een vijfde van de adviesorganen vult (ook) de categorie 'anders' in. Die raden merken daarbij op dat de afspraken geregeld zijn in een convenant, of nog niet geformaliseerd zijn, of dat er (nog) geen schriftelijke afspraken zijn vastgelegd. Ook wordt hierin genoemd dat er schriftelijke afspraken zijn over een onafhankelijke secretaris, vergoeding van professionele ondersteuning, burgerraadplegingen, of zittingsduur.

6. *Inhoud van het advieswerk*

Het overgrote deel, namelijk 89% van de adviesraden, adviseert over alle negen velden van de Wmo. Driekwart adviseert zowel over het beleid als over de uitvoering. Ongeveer de helft adviseert ook over aanpalende beleidsterreinen, zoals gezondheidsplannen en jeugdzorg (zie tabel in bijlage 2).

Voorbeeld 1

Mantelzorgondersteuning, nota 'Hulp voor de helpers' 2009 - 2010

Het advies was gericht op de mantelzorgers en hun ondersteuning. De kern van het advies was dat de Wmo-adviesraad zich kan vinden in de geschreven nota. De geboden voorstellen kunnen aansluiten bij de behoefte van mantelzorgers. De adviesraad was al betrokken bij de eerste conceptnota (deze was nog niet binnen de gemeente verder besproken), suggesties en opmerkingen van de Wmo-adviesraad zijn verwerkt en overgenomen. Het tweede concept is opnieuw bekeken en goed bevonden. Ook Zorgbelang heeft met het Platform Mantelzorg opmerkingen gemaakt. Het effect was een bijdrage aan de uiteindelijke nota. De adviesraad heeft een goed gevoel over de wijze van werken bij dit onderwerp en vindt dat zij serieus is genomen door de gemeente.

Bijna alle adviesraden (96%) zeggen niet alleen gevraagd, maar ook ongevraagd advies uit te brengen. De vraag waarover ongevraagd advies wordt uitgebracht, is door 44% van de adviesorganen beantwoord met: 'alle beleid-/prestatievelden, 'alle Wmo-zaken' of 'alles waar het nodig is'. De overige adviesorganen geven specifieke zaken waarover ongevraagd geadviseerd wordt. Deze lijst is erg

divers en behelst onder meer: PGB, voorzieningen (zoals Zorgloket/Wmo-loket), mantelzorg, vrijwilligersbeleid, uitvoering regiotaxi, toegankelijkheid, subsidieregels, indicatiestelling en gezondheidsbeleid.

Voorbeeld 2

Katwijk: Inkopen van de voorziening 'Hulp bij het huishouden in nature' per 1 april 2009

Het advies was gericht op het college van B en W van de gemeente Katwijk. De kern van het advies was dat de door de gemeente te hanteren methode van aanbesteden acceptabel is, maar dat op het meenemen van de punten 'klanttevredenheid' en 'klantvoorkeur' bijstelling gewenst is. Er is onderling overleg binnen de Wmo-adviesraad geweest, voorlichting door en overleg met de gemeente gehouden en schriftelijk advies uitgebracht. Er is samengewerkt met de gemeente Katwijk en via de adviesraadleden met de achterban(nen). De aanbevelingen zijn overgenomen door de gemeente. Leerpunt voor de adviesraad is dat tijdige informatievoorziening van groot belang is.

De onderstaande tabel laat zien dat adviesraden vooral worden betrokken bij de eerste conceptnota van beleid (74%). Ongeveer de helft wordt ook ingeschakeld bij de aanvang van de procedure/de brainstormfase en bij het plan van aanpak voor de uitvoering. Minder dan de helft van de adviesraden wordt betrokken bij de nota voor de gemeenteraad en bij de nota voor de wethouder. Iets minder dan één op de vijf adviesraden wordt ingeschakeld bij het stadium van de concrete uitvoering.

Stadium van betrokken worden bij de beleidsprocedure (N=122)

meerdere antwoorden mogelijk

	<i>Aantal</i>	<i>%</i>
<i>Bij de aanvang van de procedure (brainstormfase)</i>	64	52%
<i>Bij de eerste conceptnota</i>	90	74%
<i>Bij de nota voor de wethouder</i>	46	38%
<i>Bij de nota voor de gemeenteraad</i>	54	44%
<i>Bij het plan van aanpak voor de uitvoering</i>	58	48%
<i>Bij de concrete uitvoering zelf</i>	22	18%
<i>Anders, namelijk</i>	19	16%

Voorbeeld 3

Best: Aanpassing winkelstraat

Het advies was gericht aan de wethouder. De inhoud van het advies was om de drempels en andere obstakels op te ruimen in de winkelstraat, zodat rolstoelgebruikers en mensen met een rollator niet hoeven te slommen, maar fatsoenlijk de winkels kunnen bezoeken. Het advies is schriftelijk en mondeling overgebracht en er is samengewerkt met het gehandicaptenplatform. Het effect is dat de uitvoering ter hand is genomen. Het leerpunt is dat het helpt om zaken concreet en slagvaardig aan te pakken.

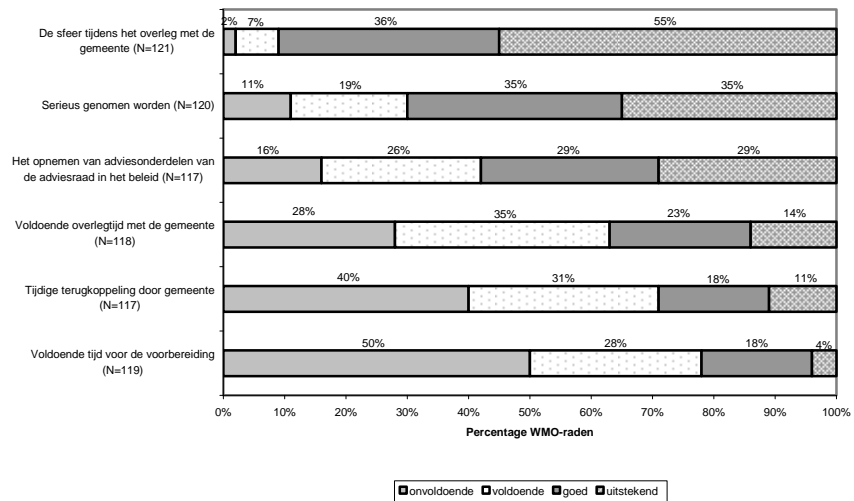
7. Beoordelingen door adviesraden

Aan de adviesorganen is gevraagd om een beoordeling te geven over verschillende onderdelen van het werk: de relatie van de adviesraad met de gemeente, het functioneren van de adviesraad en het effect van de advisering door de adviesraad op het Wmo-beleid. Daarnaast zijn de adviesraden ook gevraagd om een beoordeling te geven over het Wmo-beleid van de gemeenten. Binnen deze vragen konden de adviesraden een cijfer van 1 (zeer negatieve beoordeling) tot 10 (optimaal positieve beoordeling) geven. Voor elk van de vragen hebben we deze cijfers als volgt gecategoriseerd: 'onvoldoende' voor de cijfers 1 tot en met 5, 'voldoende' voor het cijfer 6, 'goed' voor het cijfer 7, en 'uitstekend' als er een cijfer van 8 tot en met 10 werd gegeven.

Beoordeling relatie met gemeente

Uit de onderstaande figuur blijkt dat de adviesraden zeer positief zijn over de sfeer tijdens het overleg met de gemeente: 55% beoordeeld de sfeer met een 8 of meer. Ook zijn de adviesraden positief over de mate waarin de gemeente het adviesorgaan serieus neemt: 35% geeft een 7 en eveneens 35% kent een 8 of meer toe. De meerderheid is eveneens tevreden over de resultaten van dit overleg, doordat adviesonderdelen worden opgenomen in het beleid: 58% geeft een 7 of hoger. Opmerkelijk is wel dat tegelijkertijd 42% een 6 of minder geeft voor dit belangrijke onderdeel. Voor alle onderdelen over de benodigde tijd voor het advieswerk is de grote meerderheid van de adviesorganen negatief of nog net tevreden: de helft vindt dat er onvoldoende tijd is voor de voorbereiding, 40% vindt dat er niet tijdig door de gemeente wordt teruggekoppeld en 28% is niet tevreden over de tijd die er is om met de gemeente te overleggen.

Beoordeling van de relatie van de adviesraad met de gemeente

Voorbeeld 4

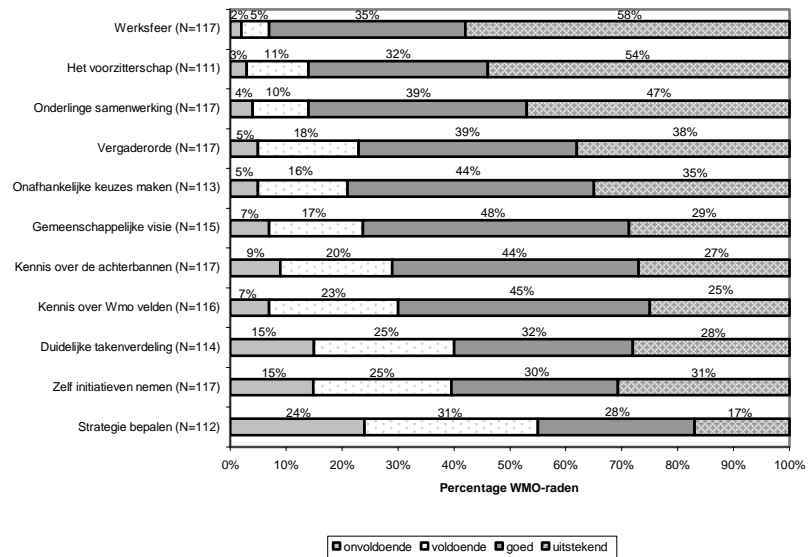
Heeze-Leende: Aanpassing PGB-bedragen huishoudelijke hulp

Het advies was gericht op gebruikers van de huishoudelijke hulp. De kern van het advies ging over het vaststellen van nieuwe uurtarieven. De werkwijze was schriftelijk: het advies ging via de ambtenaar naar het college van B en W. De adviesraad kreeg een ontwerp van het B&W-besluit toegestuurd met de vraag om binnen twee weken te adviseren. Er is samengewerkt met de achterban. Na het advies van de Wmo-raad kwam er een nieuw B&W-voorstel, maar voordat de adviesraad daar opnieuw over kon adviseren had B&W al een besluit genomen over dit tweede voorstel. Wel was een onderdeel van het advies van de adviesraad overgenomen. De ambtenaar stelde de voorzitter van de raad op de hoogte van het genomen B&W-besluit. Het leerpunt is dat de procedures nog niet kloppen. De gemeente vraagt te laat advies. En daarna blijkt dan dat B&W het advies van de adviesraad niet kan honoreren. Dit is voor beide partijen een vervelende situatie. De adviesraad wil tot betere afspraken en procedures komen.

Beoordeling van het eigen functioneren

Over het eigen functioneren zijn de adviesraden positief; vooral de vergaderingen en het samenwerken lopen goed. Dit blijkt uit beoordelingen van een 7 of hoger van de volgende onderdelen: de werksfeer (93%), voorzitterschap (86%), onderlinge samenwerking (86%), het onafhankelijk keuzes maken (79%), de vergaderorde (77%), en het hebben van een gemeenschappelijke visie (77%).

Beoordeling van het functioneren van de adviesraad

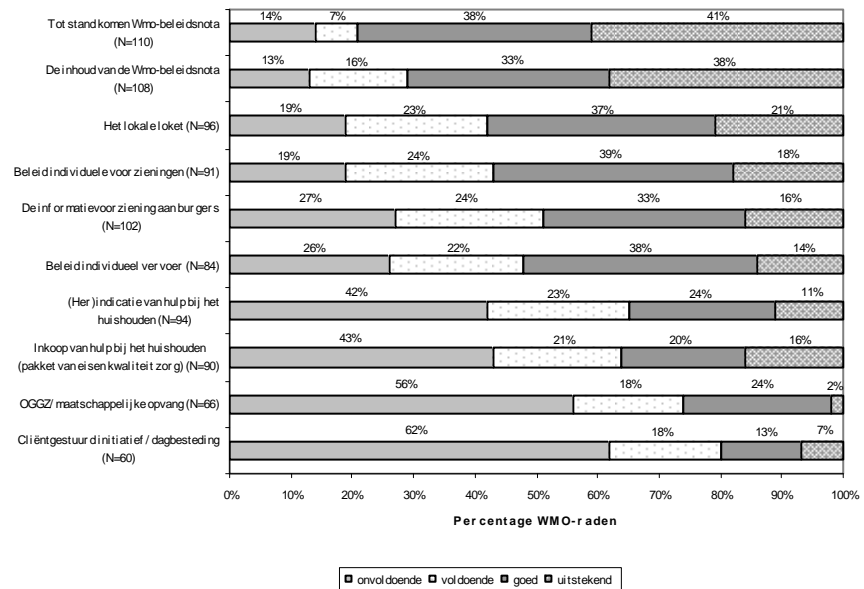

Als het gaat over kennis en kunde zijn er wel duidelijke verbeterpunten aan te geven. De volgende onderdelen beoordelen de adviesraden met een 6 of met minder dan een 6: strategie bepalen (55%), zelf initiatieven nemen (40%), duidelijke taakverdeling (40%). Ook kennis over de Wmo-velden (30%) en kennis over de achterbannen (29%) kunnen volgens een deel van de adviesraden beter.

Beoordeling effecten van het advieswerk

Wat is het oordeel van de adviesraden over de effecten van hun advisering? Uit de onderstaande figuur blijkt dat de grote meerderheid van de raden positief oordeelt (7 of hoger) over de inbreng bij het tot stand komen van de Wmo-beleidsnota (79%) en bij de inhoud van de beleidsnota (71%). Een meerderheid vindt ook het effect goed of uitstekend op het lokale loket (58%) en het beleid rond individuele voorzieningen (57%). De beoordeling van de effecten van de advisering op het beleid individueel vervoer en de informatievoorziening aan burgers nemen een middenpositie in. Ongeveer de helft (52%) van de adviesraden is positief (7 of hoger) over de effecten op het beleid individueel vervoer, over de informatievoorziening aan burgers is ook ongeveer de helft (49%) positief.

Beoordeling van het effect van de advisering van de adviesraad op het Wmo-beleid

Ontevreden zijn de adviesraden over de effecten op de overige onderdelen waar zij een 6 of minder voor geven: cliëntgestuurde

initiatieven (80%), OGGZ/maatschappelijke opvang (74%), inkoop van hulp bij het huishouden (64%) en herindicatie van hulp bij het huishouden (65%).

Voorbeeld 5

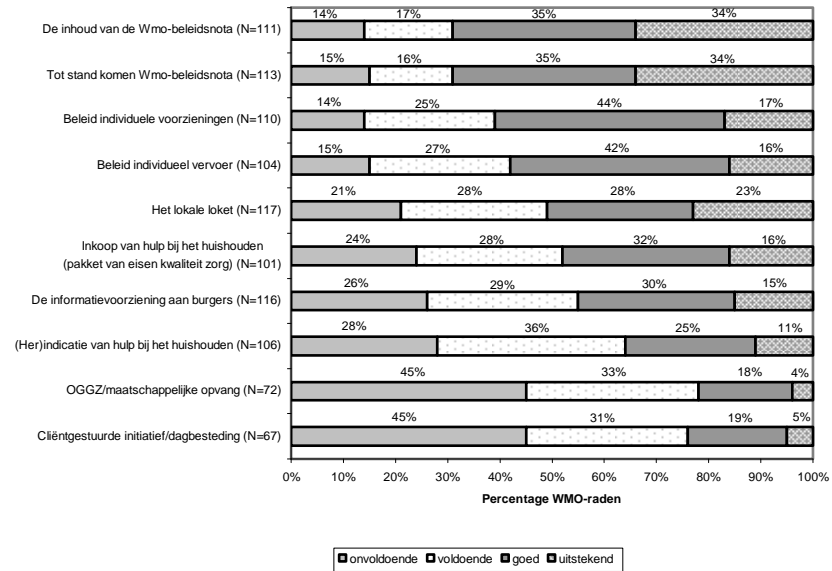
Goirle: het verstrekken van Wmo-voorzieningen

Het advies was gericht op het al bestaande gemeentelijke Wmo-beleid. De kern van het advies was het completeren van de voorzieningenlijst waar nodig. Er is samengewerkt met belangenorganisaties, het KBO, platform gehandicapten, vluchtelingenwerk, werkgroep minima en ouderinitiatief WIG. Het effect was dat de voorstellen een op een zijn overgenomen. Het leerpunt was dat het noodzakelijk is om ervaringsdeskundigen bij het beleid te betrekken.

Beoordelingen van het beleid van de gemeente

Uit de onderstaande figuur blijkt dat de oordelen over de verschillende onderdelen van het Wmo-beleid redelijk in overeenstemming met zijn met de oordelen over het effect van het advieswerk. Daar waar de adviesraden tevreden zijn over de effecten van hun inbreng, beoordelen zij het beleid op dat onderdeel meestal positief. Als zij niet tevreden zijn, vellen zij een negatief oordeel over het beleid. Zo oordeelt een grote meerderheid van de raden positief (7 of hoger) over de inhoud van de beleidsnota (69%) en het tot stand komen van de Wmo-beleidsnota (69%). Een meerderheid vindt het beleid ook goed of uitstekend op het gebied van individuele voorzieningen (61%), individueel vervoer (58%), en het lokale loket (51%). Ontevreden zijn de adviesraden over het beleid waar de meerderheid van de raden een 6 of minder voor geven: cliëntgestuurde initiatieven (76%), OGGZ/maatschappelijke opvang (78%), herindicatie van hulp bij het huishouden (64%), de informatievoorziening aan burgers (55%) en inkoop van hulp bij het huishouden (52%).

Beoordeling van het Wmo-beleid van de gemeente

Aan de adviesraden is verder gevraagd of de gemeente te werk gaat volgens een eigen visie met prioriteiten of volgens de visie van andere spelers. Van de adviesorganen vindt 69% dat de gemeente een eigen visie met prioriteiten volgt. Volgens bijna de helft (49%) wordt (ook) de koers van de VNG gevolgd en volgens 31% (ook) die van een intergemeentelijke instelling. Slechts 11% vindt dat de koers van de Sociale Dienst wordt gevolgd door de gemeente. Binnen de categorie 'anders' (35%) wordt vooral de koers van de regionale samenwerking met andere gemeenten genoemd.

8. Relatie met doelgroepen Wmo

De vraag of de adviesraad voldoende kan betekenen voor de doelgroepen van de Wmo, wordt door 62% van de raden met 'ja' beantwoord. 'Nee' zegt 28% van de adviesraden en 10% zegt het niet te weten. De adviesraden die deze vraag ontkennend hebben beantwoord, geven vooral als reden dat er (nog) niet voldoende contact is met alle doelgroepen (voornamelijk de jeugd, allochtonen en ggz-cliënten). De volgende redenen geven de adviesraden als verklaring hiervoor: beperkte financiën, (nog) niet voldoende kennis en vertegenwoordiging, doelgroep is vaak onzichtbaar, Wmo-adviesraad staat nog in de kinderschoenen, nog onvoldoende gevoed vanuit de gemeente en te weinig bekendheid.

Hoe belangrijk vinden de adviesraden het om betrokken te zijn bij vormen van burgerparticipatie voor het Wmo-beleid zoals burgerpanels en themabijeenkomsten? Bij deze vraag kon een keuze worden gemaakt tussen 'zeer belangrijk', 'belangrijk', 'neutraal', 'niet zo belangrijk' en 'helemaal niet belangrijk'. Er zijn drie adviesorganen die deze vraag met 'neutraal' beantwoorden en alle overige adviesraden vinden het 'belangrijk' (51%) of 'zeer belangrijk' (47%).

Voorbeeld 6

Gemeenten Wieringen en Wieringermeer: Advies naar aanleiding van concept beleidsplan Wmo

Het advies was gericht op het college van B en W van Wieringen en Wieringermeer. De Wmo-adviesraad zou in het vierjarig beleidsplan graag meetbare parameters terug zien volgens het SMART principe en meer nadruk op ondersteuning van mantelzorgers en vrijwilligers de komende vier jaar. Beide beleidsplannen zijn door werkgroepen doorgenomen, waarna op- en aanmerkingen besproken zijn. Hier is een conceptadvies uitgekomen, dat vervolgens besproken is met de beleidsmedewerkers van beide gemeenten. Er is samengewerkt met beleidsmedewerkers Wmo Gemeenten Wieringen en Wieringermeer. Het advies is gedeeltelijk opgenomen in het uiteindelijke vierjarig beleidsplan. Daarnaast is het leeuwendeel van het uitgebrachte advies gesteund door diverse raadsleden. Beide gemeenten zijn niet enorm happig op het vastzetten van duidelijk meetbare afspraken. Het verdient nog verdere aandacht om te leren hoe de Wmo-adviesraad dit meer kan afdwingen in de toekomst.

9. *Ondersteuning*

Het overgrote deel, namelijk 83% van de adviesraden, krijgt ondersteuning bij het werk. Van deze groep geeft 58% aan ondersteuning te krijgen van de ambtelijke secretaris van de gemeente, 54% wordt (eveneens) ondersteund door een medewerker van Zorgbelang en 11% door een medewerker van een ggz-werkgroep. Van de adviesraden die ondersteuning krijgen bij het advieswerk, vult 55% (ook) de categorie 'anders' in. Hierbij wordt onder meer genoemd: (beleids)ambtenaren, VCP (Programma Versterking CliëntenPositie), eigen ambtelijke secretaris, welzijnorganisatie/stichting welzijn, onafhankelijke ondersteuner, overkoepelde cliëntenorganisaties, steunpunt mantelzorg, secretariële ondersteuning en patiënten-/cliëntenorganisaties.

Ook is de adviesraden gevraagd op welke punten ze meer ondersteuning nodig hebben. Uit onderstaande tabel blijkt dat bijna driekwart (74%) van de adviesorganen, graag ondersteuning zou willen bij het betrekken van moeilijk te vertegenwoordigen groepen bij de cliëntenparticipatie. Iets meer dan de helft van de adviesraden zou (ook) ondersteuning willen bij het onderhouden van contacten met diverse achterbannen (52%) en bij het ontwikkelen van strategische vaardigheden (51%) zoals onderhandelen, lobbyen, overtuigen en gebruik maken van de media. Daarnaast zijn belangrijke onderdelen voor ondersteuning informatie over lokale ontwikkelingen (44%), het verbreden van het advieswerk (41%) en inzicht in gemeentelijke financiën (40%). Ruim een derde van de adviesraden wil meer basisvaardigheden ontwikkelen (36%) en meer inzicht in gemeenschappelijke procedures (38%), 29% wil graag ondersteuning bij het eigen functioneren.

Onderwerpen waarover het adviesorgaan meer ondersteuning nodig heeft. (N=120)

meerdere antwoorden mogelijk

	Aantal	%
<i>Het betrekken van moeilijk te vertegenwoordigen groepen bij de cliëntenparticipatie (allochtonen, jongeren)</i>	89	74
<i>Het onderhouden van contacten met de diverse achterbannen</i>	63	52
<i>Het trainen van strategische vaardigheden (onderhandelen, lobbyen, overtuigen, gebruik van de media)</i>	61	51
<i>Informatie over de lokale ontwikkeling</i>	53	44
<i>Het verbreden van het advieswerk</i>	49	41
<i>Inzicht in gemeentelijke financiën</i>	48	40
<i>Inzicht in gemeenschappelijke procedures (duale stelsel) e.d.</i>	45	38
<i>Het trainen van basisvaardigheden (vergaderen, schriftelijke adviezen uitbrengen)</i>	43	36
<i>Het functioneren van het adviesorgaan</i>	35	29
<i>Anders, namelijk</i>	17	14

De 40 Wmo-raden hebben aanmerkelijk minder ondersteuningsvragen dan de 82 Wmo-raden die vermeld zijn in de tussenrapportage. Dit betreft het verbreden van het advieswerk, het betrekken van moeilijk te vertegenwoordigen groepen en het onderhouden van contacten met de achterban. Daardoor daalt de behoefte aan ondersteuning op deze gebieden over alle 122 Wmo-raden met achtereenvolgens 8%, 7% en 5%. Op alle overige gebieden doen zich geen significante verschuivingen voor.

Voorbeeld 7

Loketfunctie

Het advies was gericht aan het college van B en W. De kern van het advies was het verbeteren van de toegankelijkheid en privacy van het Wmo-Loket door het bouwen van een invalidentoilet en een spreekkamer die toegankelijk is voor scootmobiel. Er is overleg geweest met de beleidsambtenaar. Er is een bijeenkomst georganiseerd tussen het Wmo Platform en het Gehandicapten Platform en ambtenaren, over de concreet noodzakelijke veranderingen. Het overleg is uitgemond in een plan en dit plan is uiteindelijk uitgevoerd. Er is samengewerkt met beleidsambtenaren en gehandicapten platform. Het leerpunt was om niet te proberen dingen in je eentje voor elkaar te krijgen. Hoe meer mensen je betreft, hoe beter het gaat.

10. *Politieke prioriteiten*

We hebben aan de adviesraden gevraagd welke onderwerpen of velden in het komende jaar hoog op de politieke agenda moeten staan. De omschrijvingen van de antwoorden die op deze vraag zijn gegeven, staan in bijlage 2. De top tien bestaat uit de volgende vaakst genoemde onderwerpen:

Top tien van politieke prioriteiten (N=113):

- Mantelzorgondersteuning en vrijwilligersbeleid (47%)
- Huishoudelijke hulp en thuiszorg (kwaliteit, herindicatie, eigen bijdrage, pgb) (28%)
- Jeugdzorg/jeugdbeleid (25%)
- Bereikbaar- & Toegankelijkheid (openbare ruimte, vervoer) 17%)
- Wmo-loket (15%)
- Informatievoorziening/communicatie met burgers (14%)
- Leefbaarheid dorpen & wijken (12%)
- Ouderenbeleid, gevolgen vergrijzing (11%)
- Integrale aanpak, (sociale) samenhang en samenhang prestatievelden (9%)
- Woonzorg ouderen en mensen met een lichamelijke beperking (7%)

11. *Samenvattende conclusies*

In deze tussenrapportage staat een overzicht van de resultaten van de zelfevaluaties die 122 Wmo-adviesraden in de laatste twee maanden van 2007 en in het jaar 2008 hebben uitgevoerd. Deze resultaten zijn positief, want in al deze adviesraden wordt hard gewerkt en er worden ook concrete resultaten geboekt. We kunnen vaststellen dat het cliëntenperspectief rond het Wmo-beleid op de kaart staat in de Nederlandse gemeenten.

Dit blijkt bijvoorbeeld uit de groepen die zijn vertegenwoordigd in de Wmo-adviesraden. Ouderen en mensen met een lichamelijke beperking zijn de meest vertegenwoordigde groepen, maar ook mantelzorgers zijn goed vertegenwoordigd, evenals chronisch zieken en vrijwilligers. De doelgroepen dak- en thuislozen, verslaafden, allochtonen, buurt- en wijkraden en jeugd zijn minder goed vertegenwoordigd. Het merendeel van de adviesraden zegt dat ze vertegenwoordigers van een of meer van deze doelgroepen missen. Hoewel veel groepen goed vertegenwoordigd zijn in de Wmo-adviesraden, valt er op dit terrein nog veel te verbeteren.

De formele status van de Wmo-adviesraden is goed geregeld via verordeningen en huishoudelijke reglementen. Er zijn vooral afspraken gemaakt over aan wie het adviesorgaan adviseert; ook bestaan er schriftelijke afspraken over de samenstelling van het adviesorgaan, over het budget, de onderwerpen waarover wordt geadviseerd en het vergoeden van de onkosten van het advieswerk. De adviesraden worden uitgebreid betrokken bij de beleidsontwikkeling. Niet alleen bij het eerste schriftelijke beleidsontwerp en bij de nota's voor de gemeenteraad en het college van B en W: al in het stadium daarvoor, bij de brainstormfase, is er de mogelijkheid

het beleid te beïnvloeden. De gemeente betreft de adviesraden ook vaak bij het plan van aanpak voor de uitvoering.

Wat betreft de inhoud van het advieswerk blijkt dat het overgrote deel van de adviesraden breed adviseert, namelijk over alle negen velden van de Wmo. Ook adviseert bijna drie kwart zowel over het beleid als over de uitvoering. De helft adviseert verder bovendien over aanpalende beleidsterreinen, zoals gezondheidsplannen en jeugdzorg.

Bijna alle adviesraden adviseren niet alleen gevraagd, maar ook ongevraagd. De lijst van ongevraagde adviesonderwerpen is erg divers en behelst onder meer: PGB, voorzieningen, mantelzorg, vrijwilligersbeleid, uitvoering regiotaxi, toegankelijkheid, subsidieregels, indicatiestelling en gezondheidsbeleid.

De adviesorganen hebben de verschillende onderdelen van het advieswerk beoordeeld. Opvallend is de goede relatie van de adviesraden met de gemeente. Het overleg met de gemeente verloopt in goede sfeer en de gemeenten nemen de adviesorganen serieus. Ook is een meerderheid van de adviesraden tevreden over de resultaten van dit overleg: adviesonderdelen worden opgenomen in het beleid. Een negatief oordeel vellen de adviesraden over tijdsaspecten: er is onvoldoende tijd voor de voorbereiding, de gemeente koppelt niet tijdig genoeg terug en er is regelmatig onvoldoende tijd om met de gemeente te overleggen.

Over het eigen functioneren zijn de adviesraden positief; vooral de vergaderingen en het samenwerken lopen goed. Verbeterpunten zijn het bepalen van een goede strategie, het nemen van eigen initiatieven, en het hebben van een duidelijke taakverdeling. Kennishiaten zijn er over de positie van de achterbannen en over de inhoud van de Wmo-velden.

Als het gaat over de effecten van het advieswerk dan oordeelt een grote meerderheid van de raden positief over de eigen inbreng bij het tot stand komen van de Wmo-beleidsnota en over de inhoud van de beleidsnota. Ook zijn de raden positief over de effecten van hun werk op het beleid rond individuele voorzieningen en het lokale

loket. Ontevreden zijn de adviesraden over hun inbreng op het beleid rond cliëntgestuurde initiatieven, OGGZ/maatschappelijke opvang, inkoop van hulp bij het huishouden en herindicatie van hulp bij het huishouden. De informatievoorziening aan burgers en het beleid aangaande individueel vervoer nemen een tussenpositie in, de helft van de adviesraden is tevreden over het effect van de advisering op deze onderdelen, terwijl de andere helft ontevreden is. Het oordeel van de adviesraden over de inhoud van het gemeentelijke beleid op deze terreinen van het Wmo-beleid komt hiermee overeen.

Ongeveer zes van de tien adviesraden vinden dat zij voldoende kunnen betekenen voor de doelgroepen van de Wmo. Bijna drie van de tien vinden dat dit niet het geval is. Als reden hiervoor wordt vooral genoemd dat er (nog) niet voldoende contact is met alle doelgroepen.

Het overgrote deel van de adviesraden krijgt ondersteuning bij het advieswerk. Voor meer dan de helft gebeurt dat door een ambtenaar, en ook voor iets meer dan de helft van de raden door een medewerker van Zorgbelang. Ongeveer een op de tien krijgt ondersteuning van een medewerker van een ggz-werkgroep. Onderdelen waar de adviesraden meer ondersteuning bij nodig hebben zijn het betrekken van moeilijk te vertegenwoordigen groepen bij de cliëntenparticipatie, het onderhouden van contacten met diverse achterbannen, en het trainen van strategische vaardigheden zoals onderhandelen, lobbyen, overtuigen en gebruik maken van de media. Andere belangrijke elementen om ondersteuning bij te krijgen zijn: informatie over lokale ontwikkelingen, het verbreden van het advieswerk en inzicht in gemeentelijke financiën.

Bijlage

Overzicht gemeenten

Overzicht van Wmo-raden die de vragenlijst Zelfevaluatie adviesraden Wmo hebben ingevuld tot eind maart 2008. Totaal: 122 ingevulde vragenlijsten.

Drenthe:

- De Wolden
- Emmen
- Westerveld
- Meppel, Nijeveen en diverse buurtschappen
- Midden Drenthe
- Roden
- Tynaarlo
- Assen
- Aa en Hunze
- Hoogeveen

Flevoland:

- Dronten
- Urk
- Zeewolde

Friesland:

- Balk
- Bolsward
- Lemsterland
- Kollum
- Leeuwarden
- Zwaagwesteinde
- Beetsterzwaag

- Burgum

Gelderland:

- Ede
- Harderwijk
- Barneveld
- Wageningen

Groningen:

- Groningen
- Loppersum
- Ten Boer
- Wedde
- Zuidhorn
- Appingedam
- Uithuizen
- Winsum
- Haren, Glimmen, Noordlaren, Onnen

Limburg:

- Arcen en Velden
- Beek
- Nuth
- Simpelveld
- Sittard-Geleen-Born

- Valkenburg aan de Geul
- Voerendaal
- Eijsden en Margraten

Utrecht:

- Abcoude, Baambrugge
- Baarn
- Breukelen, Nieuwer ter Aa, Kockengen
- Bunnik
- De Bilt
- De Ronde Venen
- Eemnes
- IJsselstein
- Lopik
- Montfoort en Oudewater
- Nieuwegein
- Veenendaal
- Vianen(U)

Overijssel:

- Tubbergen
- Wierden

Noord-Brabant:

- Best
- Deurne
- Dongen
- Drimmelen, H&L Zwaluwe, Made, Terheijden, Wagenberg
- Geldrop-Mierlo
- Goirle
- Loon op Zand: Loon op Zand, Kaatsheuvel en De Moer
- Halderberge
- Heeze-Leende

- Helmond
- Landerd (Zeeland-Schaijk-Reek)
- Oisterwijk
- Rucphen
- Sint Anthonis
- Son en Breugel
- Tilburg
- Veghel
- Veldhoven
- Zevenbergen, Klundert, Fijnaart, Willemstad, Zevenbergschen Hoek, Standdaarbuiten, Noordhoek, Heijningen, Noord-schans, Moerdijk, Langeweg, Helwijk
- Waalre

Zuid-Holland:

- Brielle (Brielle, Zwarte-waal en Vierpolders)
- Hellevoetsluis
- Hillegom
- Oegstgeest
- Spijkenisse
- Albrandswaard
- Capelle aan den IJssel
- Dordrecht
- Katwijk
- Graafstroom
- Hendrik-Ido-Ambacht
- Leiden
- Midden-Delfland
- Noordwijk
- Sliedrecht
- Voorschoten
- Westervoore

Noord-Holland:

- Amsterdam (Klankbordgroep)
- Amsterdam (deelraad)
- Amsterdam (deelraad)
- Diemen
- Haarlemmermeer
- Heemskerk
- Koggenland (Ursem)
- Laren
- Stede Broec (Bovenkarspel, Grootebroek, Lutjebroek)
- Uitgeest
- Velsen (Santpoort Zuid, Santpoort Noord, Velsbroek, IJmuiden, Velsen Zuid en Velsen Noord)
- Wevershoof (Kernen Zwaagdijk, Onderdijk, Wevershoof)
- Zandvoort (en Bentveld)
- Amstelveen
- Andijk
- Beverwijk en Wijk a/ Zee
- Niedorp
- Wieringen en Wieringermeer
- Hoorn
- Huizen
- Naarden Bussum
- Oostzaan
- Warmenhuizen, Tuitjenhorn, Sint Maarten, Dirkshorn, Waarland en 7 kleine kernen
- Weesp
- Wormerland

Zeeland:

- Goes
- Hulst
- Yerseke

Colofon

Opdrachtgever/financier	Zorgbelang Nederland; Landelijk Platform GGz
Auteurs	Trudi Nederland, Diane Bulsink, Rob Lammerts
Omslag	Grafitall, Valkenswaard
Foto omslag	Nationale Beeldbank, Jim Rais
Uitgave	Verwey-Jonker Instituut Kromme Nieuwegracht 6 3512 HG Utrecht telefoon 030-2300799 telefax 030-2300683 e-mail secr@verwey-jonker.nl website www.verwey-jonker.nl

De publicatie

De publicatie kan gedownload en/of besteld worden via onze website:
<http://www.verwey-jonker.nl>.

Behalve via deze site kunt u producten bestellen door te mailen naar verwey-jonker@adrepak.nl of faxen naar 070-359 07 01, onder vermelding van de titel van de publicatie, uw naam, factuuradres en afleveradres.

ISBN 97890-5830-344-8

© Verwey-Jonker Instituut, Utrecht 2009.

Het auteursrecht van deze publicatie berust bij het Verwey-Jonker Instituut. Gedeeltelijke overname van teksten is toegestaan, mits daarbij de bron wordt vermeld.

The copyright of this publication rests with the Verwey-Jonker Institute. Partial reproduction is allowed, on condition that the source is mentioned.